

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2023. évet záró közgyűlése

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2024. február 27-én az ELTE BTK Kari Tanácsstermében tartotta meg a 2023. évet záró közgyűlését.

2. Juhász Dezső elnök üdvözölte a megjelenteket, majd megnyitotta a közgyűlést. Tájékoztatót arról, hogy a Társaság 2024. február 20-án 15:00 órára összehívott közgyűlése a megjelent rendes tagok számára tekintettel – mely a teljes tagság felét nem érte el – határozatképtelen volt, ezért került sor a jelen (megismételt) közgyűlés összehívására. Megállapította, hogy az alapszabály vonatkozó rendelkezése értelmében a megismételt közgyűlés a tagok számára tekintet nélkül – de legalább öt szavazásra jogosult tag jelenlétében – határozatképes, ennek megfelelően a jelen közgyűlés megtartható és határozatképes.

Az elnök ismertette az előzetesen is meghirdetett napirendet, melyet a közgyűlés egyhangúlag elfogadott. Juhász Dezső tájékoztatót arról is, hogy a szakosztályok és tagozatok működési rendjére vonatkozóan javaslat érkezett Mikesy Gábortól, ezt a következő választmányi ülésen fogják tárgyalni. Elnökként felkérte Németh T. Enikő egyetemi tanárt, hogy tartsa meg „Kint vagyunk a szemétkosárból?” Fejezetek a magyar pragmatikai kutatások történetéből című közgyűlési előadását.¹

3. Az előadás elhangzása után Farkas Tamás főtitkár terjesztette elő jelenését a Társaság legutóbbi rendes közgyűlése óta eltelt időszakról.

Tisztelt Közgyűlés!

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság a legutóbbi rendes közgyűlése, azaz 2023. március 24. óta eltelt időszakban egy rendkívüli közgyűlést és – ideértve a jelen közgyűlést előkészítő 2024. januári alkalmat is – két választmányi ülést tartott.

A 2023. június 28-án megtartott rendkívüli közgyűlés fő célja – az azt megelőző rendes közgyűlés egyes témáit megismételve – az Alapszabály módosítása és a részleges tisztújítás voltak. Ennek részleteiről a Magyar Nyelv folyóirat őszi számában tájékoztattuk a tagságot.² Az elfogadott és a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt új Alapszabályt a részleges tisztújítás eredményével együtt benyújtottuk a Fővárosi Törvényszéknek, mely a változások bejegyzéséről 2023. december 7-i keltezéssel tájékoztatót.

A 2023. december 5-én megtartott választmányi ülés fő témáit a Társaság működésének megszokott, illetve a jövőre vonatkozó kérdései jelentették. Utóbbiak kapcsán szó esett a felolvasóülések szervezésének rendjéről, a Társaság Facebook-oldalának elindulásáról³ és arról, hogy ide várjuk a Társaság által szervezett eseményekről szóló híreket

¹ L. folyóiratunk következő számában.

² L. Magyar Nyelv 119. 2023: 367–370. <https://doi.org/10.18349/MagyarNyelv.2023.3.367>

³ Elérhetősége (az oldalon való regisztrálás nélkül is): <https://www.facebook.com/nyudtars>

és beszámolókat.⁴ A közgyűlésen kiadandó díjak kérdése mellett egy új, az alkalmazott nyelvészet területén végzett kutatásokat elismerő társasági díj megalapításának javaslatát tárgyalta és támogatta a választmány. A társasági folyóiratok megjelenéséről szóló beszámolók és tagfelvétel zárta az ülést.

A 2024. január 30-án tartott választmányi ülés fő témáit a közgyűlés előkészítése, a díjakra javaslatot tevő, valamint a megemlékezési bizottság előterjesztéseinek elfogadása képezte, és tagfelvétel zárta.

2. A Társaság szakosztályainak és tagozatainak munkájáról az alábbiakban adok számot.

a) A 2023. év során a Társaság 17 felolvasóülést, illetve kerekasztalt tartott Budapesten. A rendezvények közül 4 az Általános nyelvészeti szakosztály, 2 a Finnugor szakosztály, 2 az Idegen nyelvi szakosztály, 9 a Magyar nyelvi szakosztály szervezésében valósult meg. Több jubiláló tagtársunkat is a felolvasóülések alkalmával köszöntöttük. A kerekasztalok témaköreit a tudománykommunikáció útjai és elágazásai, az Ómagyar Mária-siralom, az őstörténet kutatásának legújabb eredményei, valamint a jubiláló Anyanyelv-pedagógia folyóirat szolgáltatta. Az előadások jelenléti formában és online is követhetők voltak.

b) A Társaság tagozatai ugyancsak aktívan tevékenykedtek.

A Magyar tanári tagozat a tavalyi év folyamán is több tanulmányi versenyt szervezett (kísérőprogramokkal együtt), társszervezők és támogatói közreműködésével: 5–8. osztályos tanulók számára a XXVI. Simonyi Zsigmond Kárpát-medencei helyesírási versenyt (döntője: KRE, Budapest, 2023. máj. 20.), a középiskolás korosztálynak a XII. Eötvös József középiskolai szónokversenyt (döntője: ELTE, Budapest, 2023. ápr. 1.), az egyetemi hallgatók számára pedig a XI. Országos anyanyelvtanítási versenyt (EKKE, Eger, 2023. ápr. 20–21.). A versenyeken több ezer tanuló, kísérő és szervező vett részt, akik több száz intézményt képviseltek. Társszervezője volt a Tagozat a VIII. Vályi András anyanyelv-pedagógiai konferenciának is (online, 2023. dec. 9.), melynek témaköre a társas tanulás lehetőségei köré szerveződött. A Tagozat a megszokott módon és színvonalon gondoskodott a 15. évfolyamába lépett Anyanyelv-pedagógia online folyóirat megjelenéséről, illetve honlapjának működéséről. A folyóirat jubileumához kapcsolódóan – a már említett kerekasztalbeszélgetésen túl – sikeres online szakmai konferenciát (2023. márc. 31.) is rendeztek.

A Névtani tagozat tevékenységét – egy felolvasóülés mellett – két szakmai konferencia (társ)szervezése fémjelzte: a XVI. helynévtörténeti szeminárium (DE, Sikkfőkút, 2023. jún. 21–23.), mely egyúttal a Debreceni csoport rendezvénye volt, valamint az Alkalmazott Névkutatás 2023 konferencia (ELTE, Budapest, 2023. okt. 16.) megrendezése; mindkettő egy-egy immár hagyományos konferenciasorozat tárgyévi eseményét jelentette. A Tagozat működéséhez kapcsolódik a Névtani Értesítő folyóirat szerkesztése és megjelentetése is.

A Pragmatika tagozat tevékenységéhez két nagyobb rendezvény megvalósítása kapcsolódott: az Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban konferencia (SZTE, Szeged, 2023. ápr. 21.) aktuális alkalmának, valamint az – ezúttal az interdiszciplináris, transzlációs és transzgenerációs pragmatikát középpontba állító – Pragmatika kerekasztalnak (SZTE, Szeged, 2023. okt. 20.) a megrendezése.

⁴ A következő ímélcímen: info.mnyt@gmail.com

3. A Társaság vidéki csoportjai szintén több szakmai programot szerveztek, illetve vettek részt azokon az elmúlt időszakban.

A debreceni csoport egy felolvasóülést és egy ünnepi, köszöntő ülést szervezett, továbbá szervezője volt a XVI. helynévtörténeti szemináriumnak.

Az egri csoport öt felolvasóülést szervezett, és Változatos magyar nyelv címmel egy új programsorozatot indított újtára; emellett társrendezője volt a XI. Országos anyanyelvtanítási versenynek.

A jászági csoport, mely tavaly alakult újjá, a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából szervezett rendezvénysorozat keretében mutatkozott be.

A nyíregyházi csoport tagjai egyénileg vettek részt szakmai rendezvényeken.

A pécsi csoport tagjai több rendezvény megvalósításában működtek közre, kiemelt programként a Diaszpóra 2023 – Határtalan közösségek című nemzetközi és diszciplínaközi konferencia, valamint kísérőrendezvényének a lebonyolításában.

A szegedi csoport tagjai a szokott módon vettek részt olyan programok és tevékenységek megvalósításában, mint az Implom József Középiskolai Helyesírási Verseny, szakmai konferenciák, valamint a nyelvi ismeretterjesztés alkalmai.

A szombathelyi csoport a VII. Dialektológiai Szimpozion (ELTE, Szombathely, 2023. aug. 22–23.) megvalósításában működött közre.

A veszprémi csoport, mely tavaly alakult meg, széles körben adott hírt a létrejöttéről a régióban, s változatos szakmai programmal készül első, idei nyilvános programsorozatára.

4. A már említett konferenciákon túl a Társaság két további hasonló rendezvény: a 22. Élőnyelvi Konferencia (ELTE, Budapest, 2023. szept. 6–8.), valamint a Felelős Nyelvészet II. – Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia / Socially responsible linguistics – Applied Linguistics Conference (ELTE, Budapest, 2023. nov. 23–24.) megszervezésében működött közre. A két konferencia programjában hazai és külföldi előadók, magyar és angol nyelvű előadások egyaránt szerepeltek.

5. A Társaság folyóiratai sorában elsőként említendő Magyar Nyelv 2023-ban immár 119. évfolyamát jelentette meg, a szokott rendben és terjedelemben, nyomtatásban és az interneten szabadon hozzáférhető formában is. A folyóirat elektronikus változata néhány éve egy új, OJS-es platformon jelenik meg, de korábbi honlapja és számai a régi honlapon továbbra is elérhetők.⁵ A Névtani Értesítő aktuális, 45. évfolyama jelenleg megjelentetésre vár. A folyóirat elektronikus változatát közlétező OJS-es oldal jelentősen bővült az elmúlt időszakban, emellett a korábbi évfolyamok is hiánytalanul elérhetők az interneten.⁶ A Társaság Magyarstanári tagozata online folyóiratának, az Anyanyelvpedagógiának a 15. évfolyama a szokott rendben és módon jelent meg, s nagy olvasottsággal rendelkezik a világhálón.⁷

A Magyar Nyelvtudományi Társaság más kiadványokat nem jelentetett meg a tárgyév folyamán. Itt említjük meg ugyanakkor, hogy Társaságunk továbbra is rendszeresen támogatja kiadványaival a határon túli és hazai kutatóhelyeket, valamint különböző szakmai rendezvények és versenyek megszervezését.

⁵ <https://ojs.elte.hu/magyarnyelv>, illetve <http://c3.hu/~magyarnyelv>

⁶ <https://ojs.mtak.hu/index.php/nevter>, illetve <https://nevter.elte.hu>

⁷ <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu>

6. A Társaság feladatai között tartja számon 70., 80., 90. életévüket betöltő tagjainak köszöntését, valamint a megemlékezést az elhunyt tagtársakról; e tevékenységét a Megemlékezési bizottság koordinálja. Többeket a budapesti felolvasóülések vagy a vidéki csoportok rendezvényeinek keretében, másokat levélben köszöntünk. A laudációkat és a nekrológokat a Magyar Nyelv Társasági ügyek rovata adja közre.

7. Változatlan módon, s apránként megújuló tartalommal működik Társaságunk honlapja, ahol leginkább az állandó tartalmakat és a legfontosabb információkat igyekszünk közreadni; az információk közzétételének gyorsabb és rugalmasabb felületét – a már említett módon – a Társaság tavaly megindított Facebook-oldala biztosítja.⁸

8. Társaságunk működésével kapcsolatban meg kell említenünk, hogy a szervezéssel és adminisztrációval összefüggő feladatok elvégzéséről az elmúlt időszakban is, a korábbiakban megszokottakhoz hasonlóan, Bakonyiné Tóth Gabriella gondoskodott. Áldozatos munkáját ezúton és ezúttal is köszönjük!

Beszámolóm végére érve kérem a tisztelt tagságot a jelentés elfogadására.

4. A közgyűlés a főtitkári jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezt követően Gerstner Károly pénztáros olvasta fel a pénztárosi jelentést. A Társaság pénzügyei a 2023. évben a következőképpen alakultak:

B e v é t e l e k :

2022. évi maradvány:	2.000 Ft
MTA-támogatás:	793.000 Ft
SZJA 1% felajánlásából:	131.000 Ft
Tagdíjbefizetés:	112.000 Ft
Pártolói tagdíj:	40.000 Ft
Kiadványértékesítés:	35.000 Ft
Egyéb (pályázatok, folyóirat-támogatások, versenyek):	10.237.000 Ft
Ö s s z e s e n :	11.350.000 Ft

K i a d á s o k :

Személyi kifizetések:	4.570.200 Ft
Ebből:	
Szerkesztői és egyéb díjak, munkabér:	4.026.000 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok:	544.200 Ft
Dologi kiadások:	6.755.800 Ft
Ebből:	
Bérleti díj:	288.000 Ft
Postaköltség:	217.500 Ft
Banki költségek:	342.000 Ft
Egyéb (nyomda, tárhely, versenyek dologi költségei):	5.928.300 Ft
Ö s s z e s e n :	11.346.000 Ft

M a r a d v á n y : 4000 Ft

⁸ <https://mnyt.hu>, illetve <https://www.facebook.com/nytudtars>

5. A közgyűlés a pénztárosi jelentést egyhangúlag elfogadta.

A számvizsgáló bizottság jelentését Haader Lea, a bizottság tagja ismertette, mely szerint a bizottság a Társaság dokumentumait rendben lévőnek találta. A közgyűlés a számvizsgáló bizottság jelentését egyhangúlag elfogadta.

A Társaság közhasznúsági jelentését Farkas Tamás főtitkár mutatta be. A közhasznúsági jelentést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

6. Kocsis Zsuzsanna titkár tájékoztatást adott arról, hogy a Társaság választmánya Bóna Judit tagtársunk kezdeményezésére az alkalmazott nyelvészet területén kiemelkedő eredményeket elért társasági tagoknak adható új díj megalapítását javasolja. A díjat Réger Zitáról ajánlják elnevezni, amihez a család is beegyezését adná. Az elnök által szavazásra bocsátott kérdésként a közgyűlés a Réger Zita-díj megalapítását egyhangúlag támogatta.

Az előző közgyűlés óta eltelt időszakban öten kérték felvételüket a Társaság tagjai közé. A közgyűlés egyhangúlag támogatta a jelentkezők felvételét a tagság soraiba.

7. A közgyűlés utolsó napirendi pontjaként került sor a társasági díjak átadására. A választmány a díjakat odaítélő bizottságok javaslata alapján négy társasági díj odaítéléséről döntött. A Társaság legrangosabb díját, a Révai Miklós-díjat Kiss Jenő, Társaságunk korábbi elnöke kapta. A Kosztolányi Dezső-díjat Szikszainé Nagy Irma, a Zsirai Miklós-díjat Gugán Katalin vehette át, a Gombocz Zoltán-díjban Varga Mónika részesült.⁹

8. Juhász Dezső elnök megköszönte a jelenlévőknek a részvételt és a közreműködést, majd berekesztette a közgyűlést.

Összeállította: FARKAS TAMÁS
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Hollós Attila (1933–2023)

2023. november 8-án életének 90. évében, hosszú súlyos betegség után elhunyt Hollós Attila szlavista nyelvész, nyugalmazott egyetemi docens. Életpályája a tanári, a filológusi és a szerkesztői munka szoros összefonódását mutatta, s tevékenységének e három fő területét a szigorú szakmai igényesség jellemezte.

Hollós Attila 1933. augusztus 5-én született Szombathelyen. Édesapja, Hollós Sándor matematikatanár Losoncon született, ősei evangélikus szlovákok voltak, nagyapja még Ján Hrianka-ként született az egykori Turóc vármegyei Mosócon (szlovákul *Mošovce*), ő vette fel 1916-ban a *Hollós* nevet (KIRÁLY, PÉTER, O priezvisku *Hrianka*. *Studia Slavica Academiae*

⁹ Kiss Jenő, valamint Varga Mónika nem tudtak jelen lenni, a díjat így egy későbbi időpontban vehették át.

Scientiarum Hungaricae 48. 2003: 405–412 [<https://doi.org/10.1556/SSlav.48.2003.4.6>], 409). Gyermekkorában a háborús viszontagságok Németországba sodorták, majd 1946-ban családjával együtt visszatért Magyarországra és Budapesten érettségizett. Az idegen nyelvek mindig érdekelték, ezért 1952-ben beiratkozott a budapesti Lenin Intézetbe, ahol ebben az időben az orosz nyelv- és irodalom szakos tanárok képzése folyt. Baleczky Emil itteni ószláv óráin került kapcsolatba először a szlavisztikával, s ez a kapcsolat egy életre szólónak bizonyult. 1956-ban szerzett orosz szakos tanári diplomát, majd 1961-ig középiskolai tanárként működött Egerben és Kálon, s eközben levelező tagozaton elvégezte a magyar nyelv- és irodalom szakot is a budapesti egyetemen.

1961-ben került tanársegédként az ELTE Orosz Filológiai Tanszékére, amelynek jogutódjáról, a Keleti Szláv és Balti Filológiai Tanszékről egyetemi docensként ment nyugdíjba 2001 végén.

A 40 éves egyetemi oktatói munka középpontjában az ószláv nyelv állt. A Baleczky Emillel közösen írt Ószláv nyelv című jegyzetéből (1964), illetve 1968-tól kezdve 5 kiadást megért egyetemi tankönyvéből tanult gyakorlatilag az összes orosz és más szláv szakos hallgató Magyarországon az utóbbi csaknem négy évtizedben, ami Hollós Attilának egyrészt országos ismertséget és szilárd szakmai tekintélyt biztosított, másrészt mint az e tárgyban készült első magyar nyelvű kézikönyv jelentős mértékben hozzájárult az általános szláv nyelvészeti kultúra elterjedéséhez, különösen az egységes szlavisztikai terminológia meghonosodásához Magyarországon. A tankönyv ma is nélkülözhetetlen segédeszköz egyetemünkön az ószláv nyelv oktatásában, amely a különféle tantervi reformok által ugyan zsugorított óraszámában, de mindmáig megőrizte jelentőségét mint bevezetés a szláv nyelvek történeti-összehasonlító vizsgálatába, illetve az egyes szláv nyelvek történetébe.

Az ószláv nyelv mellett Hollós Attila az orosz nyelv történetét is tanította, különösen az orosz szókincs történetét adta elő szívesen szakkollégium formájában, amely szakterülethez kutatói érdeklődése is szorosan kapcsolódott. Tanulmányai közül több is foglalkozik orosz szótörténeti kérdésekkel. Egyetemi doktori (1991), majd kandidátusi (1993) disszertációja is az orosz nyelv magyar jövevényszavaival foglalkozott, s e munkája könyv alakban is megjelent (1996). Könyvében rendkívül alapos kutatómunkával gyűjtötte össze és dokumentálta az orosz nyelvbe átkerült magyar szavakat, kritikusan áttekintette a történetükre és etimológiájukra vonatkozó korábbi szakirodalmi utalásokat.

Hollós Attila rendkívül tájékozott, nagy enciklopédikus tudással rendelkező szlavista volt. Az, hogy ennek ellenére viszonylag későn szerzett tudományos fokozatot, azzal magyarázható, hogy életművének jelentős része nem saját neve alatt megjelent könyveiben és tanulmányaiban rejlik, hanem abban a szüntelenül végzett szerkesztői munkában, amely a *Studia Slavica* köteteiben és számos más, általa gondozott tanulmánykötetben és monográfiában testesül meg.

A *Studia Slavica* szerkesztéséről külön kell szólnunk, mert ennek az 1955-ben indult akadémiai folyóiratnak Hollós Attila volt sokáig a szürke eminenciása, s az volt már akkor is, amikor neve még csak nem is szerepelt a címlapon. Ebbe a munkába is Baleczky Emil vonta be: kezdetben korrektorként kapcsolódott be a munkába, majd fokozatosan elsajátította a technikai szerkesztői munkakörhöz szükséges további ismereteket is. Hivatalosan 1971-től volt Hollós Attila a *Studia Slavica* technikai szerkesztője, és több mint 30 évfolyam kötetei viselik magukon a keze nyomát. Hollós Attila ebben a minőségében intézménnyé vált, a többször változó főszerkesztő és a cserélődő szerkesztőbizottsági tagok

mellett ő képviselte a folyóiratnál évtizedeken át az állandóságot. Ha valaki a hazai szlavisták közül nem ismerte volna meg az ószláv tankönyv révén, e minőségében biztosan kapcsolatba került vele, akárcsak számos külföldi szlavista, aki e folyóiratban publikált. Sokan lehetnek hálásak neki gondos és szakszerű szerkesztői munkájáért, amely számos esetben bizonyult alkotó együttműködésnek a szerzővel. A kéziratok gondozása mellett Hollós Attila aktívan részt vett a folyóirat anyagainak szervezésében, a lektori vélemények beszerzésében, buzdította kollégáit tanulmányok, recenziók írására, tehát a maga szelíd, de állhatatos módján részt vett a folyóirat arculatának alakításában is.

A paleoszlavisztika és a nyelvtörténet iránti érdeklődés Hollós Attilánál különleges módon összefonódott a technikai újdonságok iránti fogékonysággal. Igen hamar felismerte a számítógép alkalmazásában rejlő lehetőségeket a könyv- és folyóirat-kiadás terén, és a személyi számítógépek megjelenésével egyidejűleg sajtótította el ezt az új technikát. Ezért a *Studia Slavica* zökkenőmentesen tért át a számítógépes szedésre és nyomdai előkészítésre. A szlavisztikai szakszövegek szerkesztésében szerzett hatalmas gyakorlati tudását Hollós Attila szívesen megosztotta kollégáival és az érdeklődő doktoranduszokkal, hallgatókkal is.

Hollós Attila jellemző tulajdonsága volt a hazai szlavisztika ügyének önzetlen szolgálata. Ez mutatkozott meg abban a műgondban, amellyel kollégái munkáinak útját egyengette szerkesztőként, ez munkált benne, amikor különböző feladatköröket látott el a tanszéken és a hazai tudományos életben. A Magyar Nyelvtudományi Társaság aktív tagja volt, e sorok íróját is ő ajánlotta a Társaságba. Mindig gondja volt rá, hogy időben elkészüljenek és a *Studia Slavica* hasábjain megjelenjenek a pályatársak kerek évfordulóira írt köszöntők. Az ő 90. születésnapjának alkalmából már legfeljebb nekrológ jelenhet meg. Kollégái, tanítványai és Társaságunk tagjai nevében búcsúzom Hollós Attilától. Nyugodjék békében!

ZOLTÁN ANDRÁS

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Grétsy László

(1932–2024)

Nem egészen két éve – 2022 februárjában – még láthatóan jó egészségben köszöntöttük a Tanár Urat 90. születésnapja alkalmából. A köszöntést követő baráti összejövetelen öröm volt vele beszélgetni, minden és mindenki érdekelte, derűlátása, nyitottsága lelkesítően hatott mindannyiunkra. Munkakedve egész életében töretlen volt; tudtuk, ha nem is a régi tempóban, de még nap mint nap dolgozik, tervei vannak. Ezért minket, régi munkatársait, egykori tanszékének tagjait, akik munkaközösségünk megszűnése után is figyelemmel kísértük az életét, még jobban lesújtott a hír, hogy 2024. január 21-én végleg elaludt.

A Tanár Úr haláláig rendszeresen részt vett a fontos nyelvészeti szakmai rendezvényeken. Az Anyanyelvápolók Szövetsége és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara idén A magyar kultúra napjára, január 22-ére hirdette meg A magyar

nyelv jövője – A nyelvi változások nyomában című konferenciát, amelynek Grétsy László egyik ötletadója volt és meghívott díszvendége lett volna. Ennek a meghívásnak azonban már nem tehetett eleget: a konferenciát halálhíre bejelentésével és a döbönt résztvevők rá való emlékezésével kellett megnyitni.

Ekkorra már az összes jelentős hazai online és nyomtatott hírportál, rádió- és televízióadó vezető helyen közölte, hogy Grétsy László nyelvészprofesszor, az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának, illetőleg az Anyanyelvápolók Szövetségének tiszteletbeli elnöke, az ELTE professor emeritusa, a nyelvi ismeretterjesztés, a nyelvművelés legismertebb, legnépszerűbb alakja életének 92. évében elhunyt. Magyar nyelvterületen mindenki ismerte az ország határain innen és túl, az idősebbek a korábbi rádió- és tv-műsorokból is, a fiatalabbak, a gyerekek iskolai tanulmányaikból, és mindannyian azokból a könyvekből, amelyek a magyar nyelv mind jobb és alaposabb megismerését és helyes használatát segítették életében, és segíteni fogják ezután is.

Grétsy László 1932-ben született Budapesten. Diákkorában elsősorban az irodalom, ezen belül is a költészet érdekelte, de a nyelvészeti kérdésekre is nyitott volt. 1954-ben végzett az ELTE Bölcsészettudományi Karán. Egyetemi tanulmányait követően a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének tudományos ösztöndíjasa, majd főmunkatársa, 1971-től a mai magyar nyelvi osztály vezetője lett. Aspirantúrája idején, illetőleg kutatópályája elején elsősorban nyelvtörténettel foglalkozott, később a szaknyelvi kutatások kerültek előtérbe a Nyelvtudományi Intézet munkaközösségében, majd mindinkább a nyelvhelyesség és a nyelvművelés kérdései. E váltást úgy értékelte, hogy bár a régi korok szófejtéseit továbbra is fontos területnek tartja, a mai kor nyelvhasználatának megismerése nélkülözhetetlen. Azt vallotta, hogy a nyelvészet minden ága összefügg egymással, és a mai jelenségeket aszerint kell vizsgálni, hogy hogyan és miből alakultak ki. A későbbiekben az alapos és mélyreható nyelvtörténeti ismereteit már csak közvetve használta fel a mai nyelvi jelenségek magyarázatához.

A Tanár Úr számára a továbbiakban az ismeretterjesztés, a nyelvművelés ugyanolyan fontossá vált, mint a tudományos kutatás. Azt viszont hangsúlyozta, hogy az ismeretterjesztéshez alapos felkészültségre van szükség, jártasnak kell lenni a különböző nyelvészeti területeken, elengedhetetlen a tudományos „vértettség”, vagyis az elméleti megalapozottság. Megtanulhattuk tőle azt is, hogy az ismeretek szóbeli átadásához szükség van megfelelő előadókészségre is, főleg ha rádió- és tv-műsorokról vagy nagy létszámú hallgatóságnak szóló előadásokról van szó; Grétsy tanár úr kiváló és lelkes előadó volt.

A kutatáson és az ismeretterjesztésen túl egyre inkább érdekelte az oktatás is, így amikor 1987-ben felkérést kapott az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar Magyar Nyelvészeti Tanszékének vezetésére, örömmel vállalta. Innen vonult nyugállományba 1998-ban.

Mi, akik vele dolgozhattunk, mind úgy emlékezünk ezekre az évekre, mint tanári és kutatói pályánk kiemelkedő időszakára. Ezt elsősorban Grétsy tanár úr közösségformáló személyiségének köszönhetjük. Nyitott volt, derűs, és munkaszeretettel, elhivatottsággal ösztönzőleg hatott mindannyiunkra. Diákjaink büszkéek voltak arra, hogy az országosan elismert Grétsy László előadásait hallgathatják, és tőle tanulhatják meg, hogy miért fontos az anyanyelv szeretete és a nyelvtan alapos ismerete is ahhoz, hogy az irodalmat, íróink, költőink nyelvét és magyarságunkat is még jobban megértsék. Mi, tanárok pedig arra voltunk büszkéek, hogy a Grétsy-tanszék tagjai vagyunk. Ebben a légkörben váltak hallgatók százai magyartanárrá, akik nemcsak az irodalmat, de a nyelvtant is fontosnak

tartották. A Tanár Úr szeretett tanítani, visszaemlékezéseiben is boldog főiskolai évekről beszél. Ezekben az években tudott egészen kiteljesedni, munkásságának három fő pólusát jelölte meg: a tudományt, az oktatást és az ismeretterjesztést (ezen belül a nyelv művelést). Mindhármat egyformán fontosnak és érdekesnek tartotta, igyekezett egyensúlyt tartani közöttük, mindegyik területen komoly eredményeket ért el.

A nyugdíjazás után is aktív maradt, továbbra is várták a feladatok. Jelentős pozíciókat töltött be: társelnöke, majd tiszteletbeli elnöke volt az MTA Magyar Nyelvi Bizottságának, elnöke, majd tiszteletbeli elnöke az Anyanyelvápolók Szövetségének, szerkesztője, szerkesztőbizottsági tagja, rovatvezetője a Magyar Nyelvőr, az Édes Anyanyelvünk, az Élet és Tudomány, a Szabad Föld című folyóiratoknak, és még évekig közreműködött számos ismeretterjesztő, nyelvészeti-nyelv művelő rádió- és televízióműsorban.

Játékos kedve nyugdíjas éveiben még inkább megmutatkozott: mindig is kedvelte a nyelvi játékokat, fejtörőket, amelyek nem utolsó sorban a nyelvi kreativitást az anyanyelvi nevelés szolgálatába állítják, de társas szórakozásra is kiválóan alkalmasak. Az Anyanyelvünk játécai 1974 óta több kiadást megért, a 2012-ben kiadott terjedelmes kötet, a Nyelvi játéink nagykönyve is anyanyelvünk szerethetőségének, életrevalóságának ékes bizonyítéka.

Pályájának hetven éve során megszámlálhatatlan kötet szerzője, szerkesztője volt, sokszáz tanulmányt és ezernél is jóval több ismeretterjesztő írást jegyzett. Ismertté, sőt közismertté elsősorban mint nyelv művelő, anyanyelvünk fáradszóról őrzője és ápolója vált, de a szűkebb szakma, a nyelvész-társadalom mint kutató nyelvtudóst is számon tartja. Kutatási eredményei közül saját maga is egyik legkiemelkedőbbnek a szóhasadásról 1962-ben írt művét tartotta, amely nemcsak nyelvtörténeti, de leíró jellegű, morfológiai és jelentéstani kérdéseket is felvet. Azt is ki kell emelni, hogy maga a szóhasadás szakkifejezés is tőle származik, és ma már nyelvtankönyveink a lehető legtermészetesebb módon használják a ritkább szóalkotásmódok között említve az új szavak létrejöttének e különleges módját.

A szaknyelvet kutató, bemutató munkái e szakterület művelői számára megkerülhetetlenek ugyanúgy, mint a stíluskutatók számára a különböző stílushasználatot vizsgáló tanulmányai. Saját tapasztalatom, hogy a nyelvhasználatra vonatkozó összefoglaló munkák (például a KOVALOVSKY MIKLÓSSzal közösen szerkesztett kétkötetes Nyelv művelő kézikönyv) következtetései nyelvtörténeti szempontból is figyelemre méltóak, és sokszor olyan alapvető megállapításokat olvashatunk a mai nyelvi rendszerről, az egyes nyelvi szintek törvényszerűségeiről, hogy az anyanyelvoktatásban és a magyar mint idegen nyelv tanításában is választ találunk nyitottnak vélt kérdésekre, a különböző problémák szemléltetésére pedig jobbnál jobb gyakorlati példákat.

Ezeknek az eredményeknek az ismeretében világossá válik mindenki számára, hogy a sokszor lekicsinyelt, méltatlanul és indokolatlanul lenézett nyelv művelő munkák háttérben a nyelv minden vonatkozásának és szintjének, magának a nyelvi rendszernek az alapos ismerete van jelen akár történeti, akár leíró szempontok szerint vizsgáljuk. Mára már az is bebizonyosodott, hogy a nyelv ápolására, művelésére feltétlenül szükség van a folyton változó nyelv karbantartásához, ahhoz, hogy összetett funkcióit képes legyen az egész magyarul beszélő közösség szolgálatában maradéktalanul ellátni. A tudományos nyelv művelés a nyelvünkért felelősséget vállaló magyar nyelvészek és az igényes nyelvhasználók körében ma is kétségtelenül létezik, és ebben Grétsy Lászlónak vannak a legkiemelkedőbb érdemei. Legfőbb feladatának, életcéljának azt tekintette, hogy a magyar nyelvet másokkal,

minden magyarral minél alaposabban megismertesse, és minél inkább megszerettesse. Biztosak lehetünk abban, hogy célját elérte, nekünk „csak” folytatni kell ezt a munkát.

Munkásságát számos kitüntetéssel, díjjal ismerték el, ezek közül kiemelkedik a Magyar Örökség díj és a Prima Primissima díj, amelyre különösen büszke volt. Még inkább büszke volt a felé áradó szeretetre, hogy az utcán még idős korában is felismerték, bizalommal megszólították. A jeles kerek évfordulón, kitüntetései alkalmával sorra olvashattunk kitűnő összefoglalókat munkásságáról, eredményeiről, szakmai és emberi hitvallásáról. Legutóbb Adamikné Jászó Anna köszöntötte 90. születésnapján itt a Magyar Nyelv lapjain.

A köszöntők, a laudációk után sajnos hamar eljött a végső búcsú ideje. Kollégák, tanítványok, barátok, tisztelők, anyanyelvünk művelői búcsúznak Grétsy tanár úrtól, a 20. század közepén indult nagy nyelvészgeneráció egyik utolsó tagjától szomorú, fájó, mégis hátalattal szívvel, hiszen annyi mindent köszönhetünk neki, de mindenekelőtt a magyar nyelv óvó, féltő szeretetét.

T. SOMOGYI MAGDA

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Fülöp Lajos **(1932–2024)**

Nemrég még a 90. születésnapján köszöntöttük, most pedig fájó szívvel búcsúznak tőle. Életének 92. évében elhunyt Fülöp Lajos tanár úr, nyelvész, etnográfus. Nehéz szavakat találni a megemlékezéshez, amikor egy olyan nagyszerű emberről, kiváló pedagógusról és sokoldalú tudósról van szó, mint Fülöp Lajos. Több kedves emléket őrzök róla. Megtisztelő volt, amikor 2022 őszén személyesen adott át egy általa szerkesztett, dedikált Bugát Pál-kötetet (FÜLÖP 2022), valamint egy karácsonyváro verset jókivánságaival. Sok évvel korábbi emlék pályám kezdetéről, amikor belátogatott az egyetemre, és derűs, szelíd mosolyával kedvesen köszöntött mint a tanszék új munkatársát. Mindig lesz helye a könyvespolcomon az általa szerkesztett és társszerzőkkel írt szakmódszertani jegyzetnek, amelyből több nemzedék a középiskolai anyanyelvi nevelés alapjait tanulta (FÜLÖP 1986).

A Bevezetés a középiskolai anyanyelvi tantárgypedagógiába című egyetemi tankönyv előszójában írt gondolatai jól tükrözik barátságos személyiségét, előremutató, korszerű gondolkodásmódját: „Tanácsadásról, módszerek ismertetéséről és nem didaktikai előírásokról lesz szó. A szerzők azt remélik, hogy gyakorló hallgatóink ezeket az ajánlásokat saját nevelői egyéniségükhöz igazítják, és a megismert metodikai lehetőségekből, valamint az iskolai tapasztalatokból ki fogják alakítani egyéni tanítási eljárásaikat” (FÜLÖP 1986: 3). A középiskolai anyanyelvi tantárgy-pedagógiai kötetten kívül még számos szakmódszertani munka megalkotásában közreműködött. A teljesség igénye nélkül említjük az anyanyelvi nevelés céljairól, az új iskolai tantervekről, a nyelvjárási értékeknek az anyanyelvi nevelésben betöltött szerepéről, a magyar nyelvi fakultációról és az értékelésről szóló írásait, amelyekben nagyon sok ma is érvényes, követendő gondolatot fogalmazott meg (FÜLÖP 1980a, 1980b, 1984, 1990b).

Fülöp Lajos tanár úr azt vallotta, hogy anyanyelvi oktatás helyett anyanyelvi nevelésre van szükség (FÜLÖP 1980a: 8). Azt javasolta, hogy a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozások módszertanának a tervezését a következő célok határozzák meg: „A foglalkozások élményszerűbbé, játékosabbá tétele, az alkotókedv, az egyéni képességek és hajlamok kibontakoztatása és megerősítése...” (FÜLÖP 1980b: 8). A módszertani törekvések közül véleménye szerint „a problémafelvető vizsgálódás, a kérdések, a feladatok alkalmazása a legfontosabb. Ez vezet el az öntevékenységen alapuló problémamegoldásig” (FÜLÖP 1980a: 8–9). Mai is érvényes az általa megfogalmazott módszertani alapelv, hogy az iskolai anyanyelvi nevelésben „a hangsúly az alkalmazáson (a nyelvhasználaton) van [...]. A tananyagot ezért úgy kell megtanítanunk, hogy a személyiségben élő nyelvtudásból bontsuk ki az ismereteket – mégpedig az öntevékeny ismeretszerzésre építve” (FÜLÖP 1980b: 7–8).

Az 1980-ban megrendezett Nyíregyházi Szakmai Napok anyagát bemutató, Az új tantervek bevezetésének félidejében című kötetnek az egyik szerkesztője és szerzője is volt (BACHÁT et al. 1984), ebben az új iskolai tantervek alkalmazásának a tanulságait foglalták össze. A középiskolai követelményrendszerrel és a teljesítmény méréséről szóló írása a ma is korszerű fogalom, a tanulási eredmény fontosságára hívja fel a figyelmet: „Az oktatási-nevelési folyamat eredménye a tanulók tudásában, beállítódásában jelentkezik” (FÜLÖP 1984: 145). A mai modern pedagógiáknak is megfelelően a munkáiban nem tanításról, hanem tanítási-tanulási folyamatról beszél. Az értékelés legfontosabb elveként a nyelvhasználat-központúságot nevezi meg, hogy az ellenőrzésben ne a fogalmak, a szabályok domináljanak, hanem az anyanyelvünkkel végzett műveletek, a nyelvhasználat (FÜLÖP 1984: 148).

Fülöp Lajos tanár úrnak nemcsak az anyanyelv-pedagógiai írásai maradtak fenn, hanem számos más munkája is. Gondosan összeállított tanulmányai, kötetei jelentek meg a palóc nyelvjárásról, a Mátravidék néprajzáról (FÜLÖP 1990a), Gyöngyös és környéke irodalmi hagyományairól (FÜLÖP 1997), a gyöngyösi ferences könyvtár művelődéstörténeti értékeiről (FÜLÖP 1998). Foglalkozott Berze Nagy János mesekutató munkásságával (FÜLÖP 1985), Vahot Imre írásaival (Vahot 2006). 2000 után évről évre követték egymást az önállóan vagy társszerzővel, társszerkesztővel készülő írások, kötetek. Két éve jelent meg az általa szerkesztett gazdag könyv Bugát Pál pályarajzáról és kéziratos feljegyzéseiről (FÜLÖP 2022).

Rendkívül sokszínű, tartalmas életet élt, tanított gimnáziumi tanárként, a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnázium igazgatója volt, a ferences könyvtár vezetőjeként is dolgozott. Vezette az Országos Pedagógiai Intézet magyar nyelvi részlegét, majd az ELTE Mai Magyar Nyelvi tanszékén tanított, 15 éven át vett részt a magyar szakos hallgatók képzésében a módszertani szakcsoport vezetőjeként. Aktívan közreműködött magyar nyelvi tankönyvek és tantervek készítésében, a pedagógus-továbbképzésben. Társszerkesztője volt a Magyaritanítás folyóiratnak, rovatvezetője az Édes Anyanyelvünknek. Nyugdíjba vonulása után a budapesti Bartók Béla Emlékház muzeológusaként is dolgozott. Számos tudományos társaság, bizottság tagjaként tevékenykedett. A szülőföldjéért végzett kiemelkedő szakmai munkásságáért, életművéért 2001-ben Gyöngyös város legrangosabb elismerését, a díszpolgári címmel járó Pro Civitate kitüntetést kapta, 2023-ban pedig a Gyöngyös Város Kultúrájáért díjjal tüntették ki.

Verseket is írt, 2013-ban jelent meg Mátrai monológ című gyűjteménye (Fülöp 2013), amelyben nemcsak saját verseit, hanem műfordításait is olvashatjuk. Angol, német, francia, cseh, orosz, latin és olasz nyelvből is fordított. Az 1966-ban írt, Lehullik rólam...

című versével búcsúzzunk Fülöp Lajos tanár úrtól, akinek személyes példája, írásai, tanításai örökké velünk maradnak:

„Ülök az ablaknál
alkonyatkor...
Sugár suhan,
vöröslő fényözön.
Kezemben könyv,
és szavak lelkével
csöndes, szelíd
világba költözöm.” (Fülöp 2013: 22)

Hivatkozott irodalom

- BACHÁT LÁSZLÓ – FÜLÖP LAJOS – SZATHMÁRI ISTVÁN szerk. 1984. *Az új tantervek bevezetésének félidejében*. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest.
- FÜLÖP LAJOS 1980a. Nyelvtanításunk szerepe és haszna. *Édes Anyanyelvünk* 1: 8–9.
- FÜLÖP LAJOS 1980b. Tanterveink és háttéranyaguk. In: FÜLÖP LAJOS szerk., *Anyanyelvi nevelésünk a középiskolában*. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest. 3–8.
- FÜLÖP LAJOS 1984. A középiskolai követelményrendszer és a teljesítmény mérése. In: BACHÁT LÁSZLÓ – FÜLÖP LAJOS – SZATHMÁRI ISTVÁN szerk., *Az új tantervek bevezetésének félidejében*. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest. 145–155.
- FÜLÖP LAJOS 1990a. *A Mátravidék néprajzi és nyelvjárási kistükre*. Gyöngyös Város Tanácsa, Gyöngyös.
- FÜLÖP LAJOS 1990b. Nyelvjárási értékeink szerepe az anyanyelvi nevelésben. In: FEKETE PÉTER – V. RAISZ RÓZSA szerk., *Az anyanyelv értékrendje és az iskola*. MNyTK. 189. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest. 63–66.
- FÜLÖP LAJOS 1997. *Gyöngyös irodalmi hagyományairól. Írói pályák és törekvések a 19. század első felében*. Mátra Múzeum, Gyöngyös.
- FÜLÖP LAJOS 1998. *A gyöngyösi ferences könyvtár művelődéstörténeti értékei*. Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság – Scriptum Rt., Budapest–Szeged.
- Fülöp Lajos 2013. *Mátrai monológ*. Konturs Kft., Gyöngyös.
- FÜLÖP LAJOS szerk. 1985. *Cigány mesék Berze Nagy János gyűjtéséből*. Baranya Megye Tanácsa, Pécs.
- FÜLÖP LAJOS szerk. 1986. *Bevezetés a középiskolai anyanyelvi tantárgypedagógiába*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- FÜLÖP LAJOS szerk. 2022. *Bugát Pál pályarajza és kéziratos feljegyzései*. Vachott Sándor Városi Könyvtár, Gyöngyös.
- Vahot Imre 2006. *Magyar táj- és életképek*. Válogatta, szerkesztette és a szöveget gondozta: FÜLÖP LAJOS és LISZTÓCZKY LÁSZLÓ. Pallas Kiadó, Gyöngyös.

ANTALNÉ SZABÓ ÁGNES
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Rozgonyiné Molnár Emma 90 éves

1. 1933 – 2023. 1933, Rábé – 2023, Szeged. Két évszám, köztük 90 év telt el. Akiről szólnak, karcsú nőalak. Köszöntésére egy ajánlás így fogalmaz: „Rozgonyiné dr. Molnár Emmának, a Kutatónak, a Tanárnak, a Munkatársnak ajánlják... kollégái, tanítványai, barátai...” (NAGY L. szerk. 2004: 4).

Rozgonyiné Molnár Emma tanító (1952–), tanár (1955–, 1969–), bölcsészdoktor (1972–), a nyelvtudomány kandidátusa (1984–), magister emerita (2003–). 1968-tól egészen a legutóbbi éveig dolgozott a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karon és jogelődjein. Bölcsészdoktori értekezése Csokonai műveinek szólás- és közmondáskincsét tárgyalta, kandidátusi disszertációja a magyar szólások és közmondások nyelvi és nyelvhasználati arculatának összevetését végezte el.

Tanárnő az osztatlan 1–4. osztályos kisgyermek világából indult, a felső tagozatosok és a középiskolások megismerése után jutott a tanárképzés műhelyébe a Juhász Gyulán. Vass László és Bene Kálmán segítségével a felső tagozatosok számára készített stíluszótárt (ROZGONYINÉ MOLNÁR – VASS 1989). Több mint ötvenéves felsőoktatási munkájában két jelentős terület emelkedik ki: oktató-nevelő munkája és az oktatásirányítás. Tanított többféle tárgyat, leginkább fonetikát. Az oktatásirányítás legfőbb területe a gyakorlati képzés vezetését jelentette, 1981-től főigazgató-helyettesként, majd a gyakorlati képzés vezetőjeként tizenöt évig felelt a JGYTF tanárjelöltjeinek belső és külső gyakorlatáért, végzett tanárok továbbképzéséért. Kiemelkedő tevékenységéért vehette át az Apáczai Csere János-díjat 1993-ban.

Személyiségének egyik alapvonása a közösségben, a közösségért végzett áldozatkész munka. Mind a tanszéki munkaközösségben, mind az ELTE-n működő stíluskutató csoportban, mind egy-egy kutatási téma alkotói közösségében készséggel, sok empátiával és türelemmel fordult társaihoz.

2. Az idiómák és a stílus kutatója. A tanszéken természetes volt, hogy folyamatosan közöljék eredményeiket az oktatók. A műhely jellegét erős egyéniségek sora adta meg az irodalom nyelvének elemzésével: Csefkó Gyula, Benkő László, Török Gábor, Békési Imre. Itt készült az első magyar költői szótár: Juhász Gyula költői műveinek szótára. Ezt a műhelyhagyományt és ezt az érdeklődést vitte tovább Rozgonyiné Deme László szakmai irányításával. A Magyar Nyelvészeti Tanszékre kerülve Tanárnő hamarosan megszerezte a bölcsészdoktori oklevelet a magyar idiómák vizsgálata köréből készített disszertációja alapján. Az elméleti általánosítások következtek a kandidátusi értekezésben, s a pálya meghatározó jelentőségű gondolatmenetei kerültek monografikus összefoglalójába (ROZGONYINÉ MOLNÁR 2016).

Ezzel párhuzamosan bekapcsolódott a 20. század végi magyar filológia korszakos jelentőségű műhelyébe: alapító tagja volt az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszéke mellett, Szathmári István vezetésével mintegy négy évtizedig működő stíluskutató csoportnak. A konferenciák, kötetek sorában Tanárnő rendszeresen előadott, publikált: számos elemzést készített a magyar próza kisebb és nagyobb mestereinek szövegeiből (Elek Artúr,

Gulácsy Irén, Szomory Dezső, Esterházy Péter, Határ Győző, Levendel Júlia stb.). A stíluskutató csoport igen jelentős eredménye a 2008-ban megjelent Alakzatlexikon, ennek számos cikkét Tanárnő írta. Az ELTE-csoportban rendszeresen végzett alkotó, lektoráló, szerkesztő tevékenység, a havonta sorjázó diszkussziók tanúskodnak arról, milyen hasznos tagja volt Rozgonyiné e műhelynek. Stilisztikai munkájáért méltán vehette át a Társaság Kosztolányi Dezső-díját 2017-ben.

3. Generációk tanára. Rozgonyiné tanárnő – miután végigtanította a tanszék jó néhány tárgyát – hamarosan a leíró magyar hangtan évfolyam-előadója és gyakorlatvezetője (a főiskolai jegyzet szerzője is) lett. Ennek különös jelentősége volt, hiszen az Ő alapozó stúdiumára épültek a további tárgyak, s a felsőoktatás munkamódszereibe is bevezette hallgatóit. A tanszék fennállásáig, 2007-ig a hangtan stúdiumán kívül a stilisztika irányítója volt. A két terület határán élő szövegbemutatás, a közösség előtt ismert és ismeretlen szöveg felolvasása képezte az 1972-ben indult Kazinczy-verseny feladatait. (Ehhez kapcsolódott később a Beszélni nehéz! rádióműsorban népszerűvé vált ritmikái és hangsúlylejegyzés.)

Kedzettől lelkesen, nagy hozzáértéssel és kiemelkedő empátiával készítette fel a hallgatókat a versenyre, s elmondhatjuk, hogy csak nagyobb teremben férnének el mindazok, akik (50-nél többen) az ő irányítása révén elnyerték a Kazinczy-érmet. Számos tanítványa került az országos televíziós és rádiós műhelyekbe, s tanácsaiért a mai napig hálás lehet Tanárnőnek. Említsük a tévés Mucsányi Jánost, Barlay Tamást, Hevér Lórántot, Banner Gézá, Komáromi Enikőt, Fürjes Diánát, a rádiós Beslin Anitát, Pozsár Róbertet, a szóvivő Toronykőy Mártát stb.

Nem sajnálta az időt és a fáradságot a versenyzők sokoldalú felkészítésére és a zsűrizés felelősségteljes munkájára a megyei és az országos fordulókön. Nem véletlen, hogy mind 1990-ben, mind 2000-ben a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola rendezhette meg a pedagógusjelöltek országos döntőjét a Kazinczy-versenyben, mindkét alkalommal Rozgonyiné vezette a rendezést. A Kazinczy-díj ennek az életműnek a hozadéka 1989-ben.

A közösség előtt szereplés és szöveghangzás stúdiumait gondozta majd másfél évtizedig ezután Tanárnő, főként a nagyszámú művelődésszervező évfolyamokon. (Jelentősen segítette munkáját a Szilléri sugárúti hangszigetelt terem és két hozzáértő technikus.) A hallgatók igen kedvelték a korrekt, hangulatos órákat, Tanárnő kedélyes egyéniségét.

Említsük meg azt is, hogy a versenyzők felkészítésének megannyi tapasztalatát megosztotta az érdeklődő kollégákkal, hiszen az ELTE-n rendezett szónokversenyeken és más retorikai versenyeken szerepelt diákok, hallgatók szónoki teljesítményét évente nyomtatásban is hozzáférhetővé tette (l. A régi és új retorika c. köteteket).

4. Kazinczytól Implomig az anyanyelvi versenyeken. A magyar nyelv-művelés számos fórumán fontos szerepe volt Rozgonyiné tanárnőnek: a Kazinczy-mozgalom mindhárom iskolafokának, az Édes anyanyelvünk (a középiskolásoknak), a Nyelvünkben élünk (az általános iskolásoknak), a Verseggy-verseny (középiskolásoknak) stb. Így nem véletlen, hogy 1987 decemberében Szabó Istvánné Nagy Magdolna tanárnő Gyuláról hozzá jelentkezett be a Békés megyei középiskolások körében szervezendő helyesírási verseny tervével. Ezzel kezdődött az 1992-től Implom-verseny története, alapító zsűrielnökként irányt szabott a különleges hangulatú és arculatú vetélkedésnek.

A Gyulán megjelent 1993. évi kötetet (NAGY L. szerk. 1994) és a 2003-as verseny előadásait, feladatait tartalmazó CD-t (NAGY L. szerk. 2004) neki ajánlotta a szerzőgárda.

Számos közléssel gazdagította a helyesírás metodológiájának és a helyesírás-tanításnak a szakirodalmát, összefüggésben a szöveghangzás jeleinek alkalmazásával: tárgyalta a gondolatjel, a pontosvessző, a ritkítás, az aláhúzás stb. stilisztikai szerepét. Magától értetődött, hogy az elsők között nyerte el A magyar helyesírásért Implom József-díjat 2008-ban.

5. Személyiség, lényeg, csapatjáték. Rozgonyiné Molnár Emma az anyanyelvi mozgalmak igen jelentős személyisége. Egyéniségének alapvonása a tanárookra, tanítványokra figyelés. Kollégáiból a legjobb reakciókat váltotta ki: sosem áhította, hogy kiemeljék, előtérbe helyezték. Együttműködésre törekedett: említsük az idiómák kutatóiból Szemerkenyi Ágnes, Bárdosi Vilmost, Forgács Tamást; a stíluskutatók közül Szathmári Istvánt, V. Raisz Rózsát, Kocsány Piroskát, Szikszainé Nagy Irmát, P. Eöry Vilmát, Bodáné Porkoláb Juditot, Kornyané Szoboszlai Ágnes, Aczél Petrát, Domonkosi Ágnes; a Kazinczy-mozgalomból Márvány Jánosnét, Bagi Ádámnét, Katona Józsefnét, Wacha Imrét, Kertész Józsefnét, A. Jászó Annát, Kerekes Barnabást, Némethné Balázs Katalint; a Nyelvünkben élünk csapatából Benkes Zsuzsát, B. Fejes Katalint; az Édes anyanyelvünk köréből Kováts Dánielt, Nyíri Pétert; stb.

A sokoldalú viszonyrendszerében nem feledkezett meg az apróságokról (ebben segítette tanítói képzettsége és első éveinek sok tapasztalata), az események háttérének figyelembe veendő tényezőiről (az ő szavaival: „mi a háta mögé” a dolognak). Úgy tudott az események, történések, kutatási eredmények lényegére tapintani, hogy a részletekről sem feledkezett meg; világosan látva a jelentőségüket az egészre nézve. S a lényeg az ő számára mindenekelőtt az ember: a kutató, a szerző, beleértve mindennapi gondjaikat is.

Sohasem felejtette el, hogy a bánkódó, szomorkodó kollégát vagy diákot jó szóval derítse fel, hiszen nincsenek egyszer s mindenkorra elveszített, kijavíthatatlan dolgok. Nem véletlenül idézte egyik írásában: „...annál teljesebb az ember, minél hiánytalanabban szétosztja magát szüntelen”.

Wacha Imre köszöntőjét ezzel a címmel adta 2003-ban: „Ember, tudós tanár, magatartás”. Rozgonyiné Molnár Emma e hármas minőségében emelkedik ki a szegedi és a magyarországi nyelvészek közül.

Hivatkozott irodalom

- NAGY L. JÁNOS szerk. 1994. *Helyesírás és nyelvtudomány*. Erkel Ferenc Gimnázium, Gyula.
- NAGY L. JÁNOS szerk. 2004. *Retorika, Márai, helyesírás. Implom József helyesírási verseny, 2002-2003*. (CD) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- ROZGONYINÉ MOLNÁR EMMA 2016. *Frazeológiai kaleidoszkóp*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- ROZGONYINÉ MOLNÁR EMMA – VASS LÁSZLÓ 1989. *Stilisztikai ábécé*. JGYF Kiadó, Szeged.

NAGY L. JÁNOS
Szegedi Tudományegyetem